

El Manuel Pérez Bonfill polític

Josep Bayerri Raga

Vaig conèixer Manolo Pérez l'octubre del 1960. Jo era un adolescent de 16 anys i ell, amb 33, era professor de literatura a l'Institut des de feia quatre anys. Pocs mesos abans s'havia casat amb l'Anna Bel. Deuria estar molt ben valorat pels seus companys de claustre (el filòsof Eduard Cuellar com a director, el matrimoni José Pena i Marita Gimeno, mossèn Manyà, Àngel Vilas, Rafel Candel, M. Rosa Nogués i mossèn Garcia Sancho, entre d'altres) quan li van encarregar que donés la literatura del curs preuniversitari, el nivell més alt del currículum d'aleshores, que, de fet, volia suposar un avanç del que seria la universitat. D'acord amb el pla d'estudis del 1953, els continguts eren monogràfics en les matèries humanístiques. Aquell any, a literatura va tocar Góngora i *La fábula de Polifemo y Galea*. Manolo Pérez va fer un gran esforç, vist amb la perspectiva d'avui, considerant que havia de preparar per a cada classe una part del text com si es tractés d'una conferència. Aquesta fou la primera imatge que em va quedar d'ell, dia a dia durant un curs, que Manolo era molt treballador i que es prenia molt seriosament la seua tasca docent.

Tot i la meua innocència, des del primer moment vaig tindre clar que Manuel Pérez es movia a un nivell diferent a la resta. Potser pel que havia escoltat a casa. Ma iaia Cinteta coneixia la seua mare i em deia que ho havien passat molt malament en els anys 40; m'explicava que son pare se n'havia hagut d'anar a França en acabar la Guerra per no ser represaliat. Prou que ho sabia, ja que un germà d'ella, el tiet Pepe, fou empresonat i després condemnat al desterrament només per no amagar que era afiliat d'UGT.

L'any que el vaig conèixer jo encara era lluny del meu compromís polític. Per tant, tot i intuir que estava al bàndol dels perdedors i que no combregava amb el franquisme, no se'm va ocórrer que podia estar vinculat al PSUC, entre altres coses perquè el 1960 era difícil que un noi de 16 anys sabés el que volia dir PSUC. Fou els anys següents d'estudiant a Barcelona que, com tants altres jòvens tortosins, vam començar a conèixer la realitat de la vida política i la lluita contra la dictadura. El 1967, pel fet d'assistir a una convivència juvenil al Berlín oriental, en tornar va ser detingut i empresonat el jove Agustí Forner Roé, processat i empresonat. El més següent se celebrà una reunió al Museu municipal per manifestar la protesta per la detenció i, en asabentar-se'n la Policia, va implicar i portar a declarar una vintena de persones, algunes d'elles molt significatives en la vida social de la ciutat. El jutge d'instrucció va trametre el cas al Tribunal d'Ordre Públic de Madrid (el TOP, una instància pseudojudicial, manipulada des del poder, on feien cap els assumptes que avui a mi em recorda l'Audiència Nacional i, especialment, el Tribunal Constitucional). Parlaré de la vessant política de Pérez Bonfill. El gener del 1969 es va decretar l'estat d'excepció que va durar més de tres mesos. Van començar les detencions indiscriminades. Fou una operació calculada; es volia actuar especialment sobre professionals, professors, gent corrent amb significació esquerrana, estudiants i intel·lectuals, és a dir, el teixit social fins aleshores apaiçat que començava a ser la punta de llança de l'oposició antifranquista (universitat, col·legis professionals, advocats, moviments ciutadans...). El franquisme, com sempre, volia anar contra corrent, en la

direcció contrària a la resta del món. Era recent el 68: el maig a París, la primavera de Praga a l'agost i les manifestacions d'estudiants a Mèxic a l'octubre. El governador de Tarragona, José A. Serrano Montalvo, home procedent del SEU i, per tant, visceralment contrari al moviment estudiantil d'esquerres, a Catalunya encapçalat pel PSUC, va dirigir la repressió. A Tortosa foren detinguts Frederic Mauri, Manuel Pérez Bonfill i Lluís Torres, tots professors de l'Institut; el mateix Agustí Forner (en llibertat provisional) fou, de nou, empresonat i també Jesús Rodés a Barcelona, a tots els quals la Policia

“Manolo Pérez va patir persecució, marginació i repressió per les seues idees polítiques. Vol dir que era –i és– un polític, però no pas un polític sectari, mai no ho ha sigut”

considerava capdavantera del PSUC; tots foren maltractats per la Policia. Fernando Torres, que va fugir a Barcelona, fou detingut en tornar a Tortosa acabat l'estat d'excepció. No hi havia cap argument jurídic que ho justificués. Darrere d'aquestes detencions hi havia les autoritats locals de Tortosa, la camarilla governant que no volia acceptar que la societat estava canviant i cada vegada era més gran el desig de justícia social i democràcia política. En acabar l'estat d'excepció, les maniobres contra ells i altres persones d'esquerres de Tortosa van continuar acarnissadament per part del poder instal·lat. Manolo Pérez tenia aleshores 43 anys i era una persona respectada per tothom a Tortosa. L'opinió pú-

blica general a la ciutat fou de rebuig, tot i la por que encara hi havia. Recordo perfectament que arreu on anaves, amb veu baixa, això sí, la gent deia: "no hi ha dret". Manolo Pérez fou detingut per comunista. Certament ho era, en això no es van equivocar. Aleshores molta gent ja ho sabia. Era comunista i crec que encara ho és salvant totes les mititzacions que es vulguin fer pels anys i els canvis esdevinguts en les teories i la pràctica dels partits. Manolo Pérez va patir persecució, marginació i repressió per les seues idees polítiques. Vol dir que era –i és– un polític, però no pas un polític sectari. Mai ho ha sigut. Ell, com no podia ser d'altra manera en una persona convençuda, intentava influir en els que l'envoltaven, però amb la força del testimoniatge, del treball ben fet, la bonhomia, la disponibilitat generosa per a tot el que suposés avenç social; mai des de la propaganda sectària i excloent.

Cap als anys 80, ja instal·lada la democràcia, vam arribar a tindre alguna diferència en la manera de veure les coses i analitzar la situació del moment. Aquelles discrepàncies pròpies de l'esquerra. Però mai ens vam barallar. Sabíem tots plegats que estàvem a la mateixa riba i defensàvem els mateixos principis. Avui, a aquestes alçades de la pel·lícula, quan les ambicions humanes ja compten ben poc i els ideals polítics són cada vegada més reflexions personals, no puc menys que sentir-me orgullós d'haver compartit trinxera amb Pérez Bonfill en els temps en què ser militant d'esquerres era nedar contra el corrent generalitzat conformista amb un franquisme que tot ho dominava.